

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Zdeňka Kühna, soudce Ondřeje Mrákoty a soudkyně Michaely Bejčkové v právní věci žalobce: **Ing. Aleš Klaudy**, se sídlem Masarykovo náměstí 191/18, Děčín, insolvenční správce dlužníka VIAMONT a.s., se sídlem Na Letné 835/9, Teplice, zast. Mgr. Martinem Kolářem, advokátem se sídlem Na Vinici 1227/32, Děčín, proti žalovanému: **Specializovaný finanční úřad**, se sídlem nábřeží Kpt. Jaroše 1000/7, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 8. 9. 2016, čj. 199632/16/4000-50712-106270, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 30. 4. 2019, čj. 15 Af 99/2016-41,

t a k t o :

- I. Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 30. 4. 2019, čj. 15 Af 99/2016-41, **se ruší**.
- II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 8. 9. 2016, čj. 199632/16/4000-50712-106270, **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- III. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 33 798 Kč, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám Mgr. Martina Koláře, advokáta.

Odůvodnění:

[1] Žalovaný vyrozuměním ze dne 24. 5. 2016 informoval žalobce jako insolvenčního správce společnosti VIAMONT a. s. o převedení přeplatku na DPH za zdaňovací období březen 2016 na úhradu nedoplatku – penále za prodlení s odvodem za porušení rozpočtové kázně. Jak přeplatek na DPH, tak nedoplatek vznikly po prohlášení úpadku na společnost VIAMONT. Žalovaný rozhodnutím ze dne 8. 9. 2016 námitku žalobce proti vyrozumění

zamítl. Žalobce se poté neúspěšně bránil proti rozhodnutí žalovaného žalobou. Krajský soud žalobu zamítl. Vyšel přitom z judikatury NSS, která se týkala stejných procesních stran (rozsudky ze dne 28. 3. 2019, čj. 10 Afs 4/2018-48, čj. 10 Afs 21/2018-45, čj. 10 Afs 49/2018-46 aj.). Krajský soud shodně s touto judikaturou dovedl, že penále z odvodu za porušení rozpočtové kázně je daní v širším slova smyslu dle § 2 odst. 3 písm. b) zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu. Penále představuje daňovou pohledávku vzniklou po účinnosti rozhodnutí o úpadku, tj. pohledávku za majetkovou podstatou. Poukázal také na § 152 odst. 3 daňového řádu, který výslovně počítá s úhradou nedoplatku na příslušenství daně. Žalovaný proto v souladu se zákonem použil přeplatky na DPH, vzniklé po účinnosti rozhodnutí o úpadku, na úhradu penále za prodlení s odvodem za porušení rozpočtové kázně jakožto pohledávky za majetkovou podstatou.

[2] Žalobce (stěžovatel) podal proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost. Stěžovatel nepopírá, že § 242 daňového řádu je právní úpravou speciální k úpravě insolvenčního zákona. Popírá však, že by tato norma umožňovala uspokojit pohledávku, která je jinak vyloučena z uspokojení podle § 170 písm. d) insolvenčního zákona. Účelem § 242 daňového řádu je pouze modifikovat právní úpravu pohledávek za majetkovou podstatou, nikoli však prolomit právní úpravu v oblasti pohledávek vyloučených z uspokojení dle insolvenčního zákona. Proto je třeba na věc aplikovat § 170 písm. d) insolvenčního zákona, který vylučuje z uspokojení v insolvenčním řízení penále za nezaplacení daní a jiných obdobných peněžitých plnění.

[3] Žalovaný navrhl kasační stížnost zamítnout. Odkázal mj. na judikaturu, z níž plyne správnost jeho právního názoru. K tomuto vyjádření poslal stěžovatel repliku, v níž mj. odkázal na řízení před rozšířeným senátem pod sp. zn. 9 Afs 4/2018. K tomu zaslal žalovaný dupliku, v níž mj. nesouhlasil s argumentací předkládajícího senátu ve věci vedené před rozšířeným senátem.

[4] Protože řízení před rozšířeným senátem pod sp. zn. 9 Afs 4/2018 se týkalo stejné právní otázky, přerušil předseda senátu řízení v této věci usnesením ze dne 15. 8. 2019. Rozšířený senát ve věci rozhodl rozsudkem ze dne 15. 10. 2020, čj. 9 Afs 4/2018-65. Proto předseda senátu dne 21. 10. 2020 rozhodl o pokračování v řízení. Stěžovatel na to reagoval triplikou, v níž upozornil, že rozsudek rozšířeného senátu potvrzuje všechny jeho právní argumenty a vyvrací argumentaci dřívější judikatury i žalovaného.

[5] Kasační stížnost je důvodná. Nyní spornou právní otázku finálně rozhodl rozšířený senát v cit. rozsudku 9 Afs 4/2018, kterým popřel dosavadní judikaturu (srov. též rozsudek ze dne 12. 11. 2020, čj. 9 Afs 22/2018-46). Protože strany sporu jsou stejné a stejná je i řešená právní otázka, postačí, aby NSS v této věci jen stručně shrnul závěry rozšířeného senátu.

[6] Základní právní otázkou nynější věci je, zda pohledávka správce daně na uhrazení penále, vzniklá po dni prohlášení úpadku, je pohledávkou za majetkovou podstatou dlužníka dle § 168 odst. 2 písm. e) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), anebo naopak pohledávkou, která je - jako tzv. mimosmluvní sankce - z uspokojení vyloučena podle § 170 písm. d) insolvenčního zákona. Žalovaný a krajský soud v souladu s dřívější judikaturou dovedli, že se o pohledávku za majetkovou

pokračování

podstatou jedná. Opřeli se přitom zejména o širokou definici „daně“ podle § 2 odst. 3 a 4 daňového řádu.

[7] Rozšířený senát však v rozsudku 9 Afs 4/2018 dospěl k názoru opačnému. Poukázal na princip rovnosti věřitelů a dovodil, že je to právě insolvenční zákon, který nastavuje obecná pravidla pro uspokojování pohledávek všech věřitelů tak, aby byl tento princip zachován (bod 35 rozsudku 9 Afs 4/2018). Při posuzování, co je to daň, je třeba vycházet z autonomních pojmů užívaných insolvenčním zákonem (bod 36 tamtéž). Definice „daně“ pro „běžné“ účely daňového řádu v jeho § 2 odst. 3 a 4 je pro nynější věc nepoužitelná (bod 37 tamtéž). Co se týče povahy penále za prodlení s odvodem za porušení rozpočtové kázně, rozšířený senát poukázal na jeho povahu zákonné, tedy mimosmluvní, sankce a zdůraznil, že složka reparační (náhrada „ceny peněz“) je jen jeho nevýznamnou částí (bod 46 tamtéž). Penále se v insolvenčním řízení uspokojuje jen za předpokladu, že povinnost zaplatit toto penále vznikla před rozhodnutím o úpadku (bod 48 tamtéž). Ve věci posuzované rozšířeným senátem i v nyní projednávané věci však povinnost zaplatit penále vznikla až po účinnosti rozhodnutí o úpadku.

[8] Kasační stížnost je důvodná, NSS proto rozsudek podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil. S ohledem na důvody zrušení rozsudku přistoupil také ke zrušení žalobou napadeného rozhodnutí žalovaného. Podle § 110 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 78 odst. 4 s. ř. s. pak vrátil věc žalovanému k dalšímu řízení. Důvod zrušení spočívá v tom, že správce daně „započetl“ svoji pohledávku na penále, vzniklou až po prohlášení úpadku dlužníka, tato pohledávka však nebyla pohledávkou za majetkovou podstatou (viz část XI rozsudku 9 Afs 4/2018). Žalovaný je tímto rozsudkem vázán [§ 110 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 78 odst. 5 s. ř. s.].

[9] NSS je posledním soudem, který o věci rozhodl. Proto musí určit náhradu nákladů celého soudního řízení. O náhradě nákladů řízení rozhodl NSS v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalovaný ve věci úspěch neměl, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Stěžovatel měl úspěch, má tedy právo na náhradu nákladů řízení o žalobě i o kasační stížnosti.

[10] V řízení o žalobě stěžovateli vznikly náklady v podobě odměny jeho zástupce, jímž byl Mgr. Martin Kolář, advokát. Odměna advokáta činí za čtyři úkony právní služby po 3 100 Kč (převzetí a příprava zastoupení; podání žaloby; replika k vyjádření žalovaného k žalobě; další doplnění žalobní argumentace v reakci na vývoj judikatury ze dne 13. 1. 2018), tedy celkem částku 12 400 Kč [§ 7 bod 5, § 9 odst. 4 písm. d) a § 11 odst. 1 písm. a) a písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)] a náhrada hotových výdajů ve výši 300 Kč za každý z těchto úkonů (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu), celkem 1200 Kč. Protože advokát doložil, že je plátcem DPH (§ 14a advokátního tarifu), jeho odměna se podle § 57 odst. 2 s. ř. s. zvyšuje o 21 % z částky 13 600 Kč, tedy o 2 856 Kč. Náhrada nákladů řízení o žalobě tak činí celkem 16 456 Kč.

[11] Náklady řízení o kasační stížnosti tvoří v první řadě 5 000 Kč, soudní poplatek zaplacený stěžovatelem za kasační stížnost. Dále je to odměna advokáta, a to celkem za tři

úkony právní služby (podání kasační stížnosti, replika k vyjádření žalovaného, vyjádření k situaci nastolené po rozhodnutí rozšířeného senátu), tedy celkem částku 9 300 Kč. Náhrada hotových výdajů za tyto tři úkony pak činí 900 Kč. Odměna se jako v předešlém bodě zvyšuje o DPH 21 % z částky 10 200 Kč, tj. o 2 142 Kč, celkem tedy činí 12 342 Kč.

[12] Za řízení o žalobě a za řízení o kasační stížnosti tak činí náhrada nákladů řízení stěžovatele celkem **33 798 Kč** (16 456 Kč + 12 342 Kč + 5 000 Kč). Tuto částku je žalovaný povinen zaplatit stěžovateli k rukám jeho zástupce ve stanovené lhůtě (výrok III).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. prosince 2020

Zdeněk Kühn
předseda senátu